Διασφάλιση περιουσιακών στοιχείων κατά τη διάρκεια αγωγής σε χώρα της ΕΕ

Κύπρος

1 Ποια είναι τα διάφορα μέτρα;

Α. Κάθε Δικαστήριο, κατά την άσκηση της πολιτικής του δικαιοδοσίας, δύναται να εκδίδει απαγορευτικό διάταγμα (παρεμπίπτον, διηνεκές, ή προστακτικό) ή να διορίζει παραλήπτη σε όλες τις περιπτώσεις στις οποίες το Δικαστήριο κρίνει αυτό δίκαιο ή πρόσφορο ακόμα και όταν δεν αξιούνται ή χορηγούνται μαζί με αυτό αποζημιώσεις ή άλλη θεραπεία. Παρεμπίπτον απαγορευτικό διάταγμα δεν εκδίδεται εκτός αν το δικαστήριο ικανοποιηθεί ότι υπάρχει σοβαρό ζήτημα προς εκδίκαση κατά την επ' ακροατηρίου διαδικασία, ότι υπάρχει πιθανότητα ότι ο αιτών διάδικος δικαιούται σε θεραπεία, και ότι εκτός εάν εκδοθεί παρεμπίπτον απαγορευτικό διάταγμα θα είναι δύσκολο ή αδύνατο να απονεμηθεί πλήρης δικαιοσύνη σε μεταγενέστερο στάδιο (άρθρο 32(1) περί Δικαστηρίων Νόμου, Ν.14/60 όπως τροποποιήθηκε)

Β. Το Δικαστήριο δύναται σε οποιοδήποτε χρόνο, ενώ εκκρεμεί σ'αυτό αστική αγωγή, να εκδίδει διάταγμα για τη μεσεγγύηση, διατήρηση, φύλαξη, πώληση, κατακράτηση ή επιθεώρηση περιουσίας που αποτελεί το αντικείμενο της αγωγής ή διάταγμα για την παρεμπόδιση απώλειας ή ζημιάς ή δυσμενούς επηρεασμού που δυνατόν , αν δεν εκδοθεί το διάταγμα αυτό, να προξενηθούν σε πρόσωπο ή περιουσία ενόσω εκκρεμεί τελική δικαστική απόφαση σε ζήτημα που επηρεάζει το πρόσωπο αυτό ή περιουσία ή ενόσω εκκρεμεί η εκτέλεση της δικαστικής απόφασης (άρθρο 4(1) περί Πολιτικής Δικονομίας Νόμου, Κεφ. 6). Σκοπός του διατάγματος που εκδίδεται δυνάμει της συγκεκριμένης διάταξης είναι η προστασία (με την έκδοση των ειδικών διαταγμάτων που προβλέπονται) της περιουσίας που αποτελεί αντικείμενο της αγωγής κατά τη διάρκεια της εκκρεμότητας της αγωγής ή μέχρι την εκτέλεση της απόφασης.

Γ. Κάθε Δικαστήριο, στο οποίο εκκρεμεί αστική αγωγή για χρέος ή αποζημίωση δύναται σε οποιοδήποτε χρόνο μετά την έγερση της αγωγής να διατάξει όπως ο εναγόμενος παρεμποδιστεί να απαλλοτριώσει τόσο μέρος της ακίνητης ιδιοκτησίας που είναι εγγεγραμμένη στο όνομα του ή για την οποία δικαιούται κατά νόμο να εγγραφεί ως ιδιοκτήτης όσο κατά τη γνώμη του Δικαστηρίου είναι επαρκές να ικανοποιήσει την απαίτηση του ενάγοντα μαζί με τα έξοδα της αγωγής. Το διάταγμα δεν εκδίδεται εκτός αν φαίνεται στο Δικαστήριο ότι ο ενάγων έχει καλή βάση αγωγής, και ότι με την πώληση ή τη μεταβίβαση της ιδιοκτησίας σε τρίτο είναι πιθανόν να εμποδιστεί ο ενάγων στην ικανοποίηση της δικαστικής απόφασης που τυχόν να εκδοθεί υπέρ του. (άρθρο 5 (1) (2) Κεφ. 6). Το άρθρο αυτό εφαρμόζεται σε περιπτώσεις αγωγών για χρέος ή αποζημιώσεις και εξουσιοδοτεί την έκδοση διαταγμάτων αναφορικά με ακίνητη περιουσία που είναι εγγεγραμμένη στο όνομα του εναγόμενου, ή σε σχέση με την οποία ο εναγόμενος δικαιούται να εγγραφεί ως ιδιοκτήτης. Σκοπός είναι η δέσμευση ακίνητης περιουσίας προς εκτέλεση μελλοντικής απόφασης υπέρ του ενάγοντα.

Η εξουσία του Δικαστηρίου που περιγράφεται στην παράγραφο Α ανωτέρω είναι σαφέστατα ευρύτερη από τις περιπτώσεις Β και Γ και καθορίζει τις παραμέτρους της γενικής δικαιοδοσίας των Δικαστηρίων να εκδίδουν παρεμπίπτοντα απαγορευτικά διατάγματα. Οι περιπτώσεις Β και Γ υποδεικνύουν ειδικούς τύπους διαταγμάτων που δύνανται να εκδοθούν από το Δικαστήριο.

Σύμφωνα με τη νομολογία του Ανωτάτου Δικαστηρίου, η γενική εξουσία της παραγράφου Α (άρθρο 32 περί Δικαστηρίων Νόμου) είναι ευρεία και επιτρέπει την έκδοση προσωρινού διατάγματος εναντίον περιουσίας η οποία δεν αποτελεί το αντικείμενο της κυρίως αγωγής. Από τη νομολογία προκύπτει ότι τα Κυπριακά Δικαστήρια έχουν, με βάση το άρθρο 32 του περί Δικαστηρίων Νόμου, εξουσία να εκδίδουν παρεμπίπτοντα διατάγματα τύπου Mareva [διάταγμα δέσμευσης περιουσιακών στοιχείων (χρημάτων ή κινητών) εντός δικαιοδοσίας τα οποία υπάρχει κίνδυνος να μετακινηθούν εκτός δικαιοδοσίας ή να σπαταληθούν.

2 Υπό ποιες προϋποθέσεις διατάσσονται αυτά τα μέτρα;

2.1 Η διαδικασία

Αιτήσεις για έκδοση προσωρινού διατάγματος υποβάλλονται σε οποιοδήποτε στάδιο διαδικασίας στην οποία εκκρεμεί αστική αγωγή. Η διαδικασία για την υποβολή της αίτησης διέπεται από τους περί Πολιτικής Δικονομίας Διαδικαστικούς Κανονισμούς. Τυχόν καθυστέρηση από πλευράς ενάγοντα στη διεκδίκηση προσωρινών μέτρων συνιστά παράγοντα που λαμβάνεται υπόψη από το Δικαστήριο.

Στην Κυπριακή έννομη τάξη υπάρχει η δυνατότητα έκδοσης προσωρινού διατάγματος χωρίς ειδοποίηση της άλλης πλευράς (ex parte, βλ. άρθρο 9 περί Πολιτικής Δικονομίας Νόμου, Κεφ. 6). Τέτοια διαδικασία συνιστά εξαιρετικό μέτρο και, σε τέτοια περίπτωση, το επείγον αποτελεί δικαιοδοτικό όρο για την άσκηση της διακριτικής εξουσίας του Δικαστηρίου χωρίς να ακούσει την άλλη πλευρά. Τα Δικαστήρια εφαρμόζουν με αυστηρότητα τη συγκεκριμένη αρχή. Αυστηρές, επίσης, είναι σε μονομερή (ex parte) αίτηση για έκδοση προσωρινού διατάγματος, οι συνέπειες λόγω μη αποκάλυψης ουσιωδών γεγονότων από πλευράς του αιτητή.

Προσωρινό διάταγμα που εκδίδεται μονομερώς αποκτά άμεση ισχύ με την επίδοση στον καθ' ου η αίτηση, πλην όμως καθίσταται επιστρεπτέο ενώπιον του Δικαστηρίου το συντομότερο δυνατό μετά την έκδοσή του για να δοθεί η ευκαιρία στον καθ' ου η αίτηση να δηλώσει κατά πόσο ενίσταται στην έκδοσή του. Οποιοσδήποτε τρίτος επηρεάζεται άμεσα από το διάταγμα δικαιούται επίσης να αποταθεί στο Δικαστήριο για να ακουστεί επί του ζητήματος. Σε περίπτωση που ο καθ' ου η αίτηση ενίσταται στο διάταγμα το Δικαστήριο προχωρεί σε ακρόαση για να αποφασίσει κατά πόσον το διάταγμα θα παραμείνει σε ισχύ ή κατά πόσον θα ακυρωθεί ή θα τροποποιηθεί. Σε περίπτωση απόρριψής του, ο αιτητής έχει το δικαίωμα να αποταθεί εκ νέου, υπό την προϋπόθεση ότι στο μεταξύ οι ουσιώδεις συνθήκες έχουν μεταβληθεί. Θα πρέπει, επίσης να αναφερθεί ότι σε όλες τις περιπτώσεις όπου εκδίδεται προσωρινό διάταγμα μονομερώς (ex parte) , το Δικαστήριο εκδίδει, δυνάμει ρητής νομοθετικής πρόνοιας, διάταγμα όπως ο αιτητής προσκομίσει εγγύηση για το ποσό που καθορίζει το Δικαστήριο ως ασφάλεια για ζημιές που τυχόν προκληθούν στο πρόσωπο εναντίον του οποίου εκδίδεται το διάταγμα. Σύμφωνα με τη νομολογία, το Δικαστήριο στερείται εξουσίας να εκδώσει το διάταγμα εκτός εάν προσκομιστεί η εγγύηση από τον ίδιο τον αιτητή.

Υπάρχει βεβαίως η δυνατότητα εξασφάλισης προσωρινού διατάγματος στα πλαίσια αίτησης δια κλήσεως (δηλαδή με ειδοποίηση στο άλλο μέρος), όμως, σε μια τέτοια περίπτωση, ο παράγων του επείγοντος δεν εξετάζεται από το Δικαστήριο.

2.2 Οι κύριες προϋποθέσεις

Η έκδοση παρεμπίπτοντος απαγορευτικού διατάγματος είναι ζήτημα που ανάγεται στη διακριτική ευχέρεια του Δικαστηρίου. Τρεις βασικές προϋποθέσεις πρέπει να συντρέχουν πριν το Δικαστήριο αποφασίσει να ασκήσει τη διακριτική του εξουσία, με βάση το ισοζύγιο ευχέρειας, υπέρ της έκδοσης ή όχι του αιτούμενου διατάγματος:

Σοβαρό ζήτημα προς εκδίκαση (η αποκάλυψη συζητήσιμης υπόθεση στη βάση των δικογράφων είναι αρκετή)

Πιθανότητα επιτυχίας (ορατό ενδεχόμενο επιτυχίας/ ορατή προοπτική ότι ο αιτών διάδικος δικαιούται σε θεραπεία στην αγωγή.

Δύσκολο ή αδύνατο να απονεμηθεί πλήρης δικαιοσύνη σε μεταγενέστερο στάδιο χωρίς την έκδοση του διατάγματος (κατά πόσον η επιδίκαση αποζημιώσεων υπέρ του αιτούντος διαδίκου στο τελικό στάδιο δεν είναι αρκετή για την κατοχύρωση των δικαιωμάτων του).

Επαναλαμβάνεται ότι η έκδοση προσωρινού διατάγματος επαφίεται εξ ολοκλήρου στη διακριτική ευχέρεια του Δικαστηρίου. Η ικανοποίηση των τριών ανωτέρω προϋποθέσεων δεν οδηγεί αυτόματα στην έκδοση του διατάγματος. Το Δικαστήριο καλείται να σταθμίσει κατά πόσον είναι δίκαιο ή πρόσφορο υπό το φως όλων των γεγονότων και συνθηκών να εκδώσει το αιτούμενο διάταγμα.

3 Αντικείμενο και φύση αυτών των μέτρων

3.1 Ποια περιουσιακά στοιχεία μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο αυτών των μέτρων;

Η νομολογία υποδεικνύει ότι φύση/τύπος του περιουσιακού στοιχείου γενικά δεν συνιστά περιοριστικό παράγοντα για την άσκηση της εξουσίας του Δικαστηρίου. Η φύση του περιουσιακού στοιχείου, όμως, είναι δυνατόν να αποτελέσει σχετικό παράγοντα στην αποτίμηση από το Δικαστήριο του ισοζυγίου (balance of convenience) κατά την άσκηση της διακριτικής του ευχέρειας για την έκδοση του διατάγματος. Ο αιτών διάδικος ευκολότερα μπορεί να αποδείξει τον κίνδυνο απώλειας χρημάτων σε τραπεζικό λογαριασμό παρά τον κίνδυνο αποξένωσης ακίνητης ιδιοκτησίας.

3.2 Ποια τα αποτελέσματα αυτών των μέτρων;

Με την έκδοση του διατάγματος, οποιοδήποτε μέρος προς το οποίο αυτό απευθύνεται τελεί υπό τη νομική υποχρέωση συμμόρφωσης με το διάταγμα. Ανυπακοή στο διάταγμα συνιστά περιφρόνηση του Δικαστηρίου, τιμωρούμενη σύμφωνα με το Νόμο. Περαιτέρω, οποιοδήποτε πρόσωπο που υποκινεί ή διευκολύνει ανυπακοή προς το διάταγμα του Δικαστηρίου, δύναται να κριθεί ένοχο για περιφρόνηση του Δικαστηρίου (άρθρο 42 του περί Δικαστηρίων Νόμου, Ν.14/1960 όπως τροποποιήθηκε).

3.3 Ποια η ισχύς αυτών των μέτρων;

Προσωρινό διάταγμα που εκδίδεται από το Δικαστήριο περιλαμβάνει συγκεκριμένη πρόνοια ως προς τη διάρκειά του. Συνήθως παραμένει σε ισχύ μέχρι την τελική έκβαση της κυρίως αγωγής ή μέχρι τη ακύρωση ή τροποποίησή του από μεταγενέστερο διάταγμα του Δικαστηρίου. Στο στάδιο έκδοσης τελικής απόφασης στην κυρίως υπόθεση το Δικαστήριο δύναται να συμπεριλάβει ειδική πρόνοια στην απόφαση, διατηρώντας το διάταγμα σε ισχύ για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα μετά την έκδοση της απόφασης, ούτως ώστε να διευκολύνει την εκτέλεση της απόφασης.

4 Υπάρχει δυνατότητα προσφυγής κατά ενός τέτοιου μέτρου;

Απόφαση του Δικαστηρίου με την οποία εκδίδεται προσωρινό διάταγμα υπόκειται σε έφεση ενώπιον του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Έφεση χωρεί, επίσης, κατά της απόφασης του Δικαστηρίου να απορρίψει αίτηση για έκδοση προσωρινού διατάγματος.

Κατά την εκδίκαση της έφεσης, το Ανώτατο Δικαστήριο έχει ευρείες εξουσίες. Μπορεί να εκδώσει το διάταγμα που δεν εκδόθηκε από το πρωτόδικο Δικαστήριο ή να ακυρώσει ή τροποποιήσει διάταγμα που εκδόθηκε από το κατώτερο Δικαστήριο. Θα πρέπει, όμως, να σημειωθεί ότι η κατ' έφεση διαδικασία δεν συνιστά εκ νέου ακρόαση της υπόθεσης. Η απόφαση του πρωτόδικου Δικαστηρίου δεν ανατρέπεται απλά γιατί το Ανώτατο Δικαστήριο θα ασκούσε τη διακριτική εξουσία διαφορετικά. Το Ανώτατο Δικαστήριο παρεμβαίνει μόνο όταν αποφανθεί πως το πρωτόδικο Δικαστήριο άσκησε τη διακριτική του εξουσία *λανθασμένα*.

Τελευταία επικαιροποίηση: 07/12/2023

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.